

Βρυξέλλες, 19 Νοεμβρίου 2018
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Θεματικές επισκοπήσεις σχετικά με τις «Κοινωνικές πτυχές της ψηφιοποίησης» (ΕΚΠ) και την «Ψηφιοποίηση και ρομποτοποίηση της εργασίας» (EMCO) - Επικύρωση των κοινών βασικών μηνυμάτων

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες τα κοινά βασικά μηνύματα για το ανωτέρω θέμα, όπως διαβιβάστηκαν από την Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) με σκοπό την έγκρισή τους από το Συμβούλιο (EPSCO) στις 6 Δεκεμβρίου 2018.

Βασικά μηνύματα από τις θεματικές επισκοπήσεις σχετικά με τις «Κοινωνικές πτυχές της ψηφιοποίησης» (ΕΚΠ) και την «Ψηφιοποίηση και ρομποτοποίηση της εργασίας» (EMCO)

Η συνδυασμένη επίδραση της τεχνολογικής προόδου, των δημογραφικών αλλαγών και της παγκοσμιοποίησης μεταμορφώνει τον σύγχρονο βίο. Η αυξανόμενη ψηφιοποίηση και ρομποτοποίηση, καθώς και η ανάπτυξη της οικονομίας των ψηφιακών πλατφορμών επιφέρουν αλλαγές στην αγορά εργασίας, με δυνητικά σημαντικές συνέπειες για τα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Οι αλλαγές αυτές προσφέρουν νέες ευκαιρίες εργασίας και μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνική ένταξη, αλλά δημιουργούν και ορισμένες προκλήσεις. Οι νέες μορφές εργασίας και επιχειρησιακών μοντέλων ενδέχεται να θέσουν υπό αμφισβήτηση τις κατά παράδοση εργασιακές σχέσεις, συνθήκες εργασίας και συστήματα κοινωνικής προστασίας.

Τον Σεπτέμβριο του 2018, ως συνέχεια προηγούμενων εργασιών και στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων της Αυστριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΚΠ πραγματοποίησε ειδική επισκόπηση για τις «Κοινωνικές πτυχές της ψηφιοποίησης», με έμφαση στην εργασία πλατφόρμας, και η EMCO συζήτησε το θέμα «Ψηφιοποίηση και ρομποτοποίηση της εργασίας», με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς της υγείας και της περίθαλψης.

Τα βασικά μηνύματα που προέκυψαν από αυτές τις συζητήσεις είναι τα ακόλουθα:

- Το ποσοστό εργαζομένων σε νέες μορφές εργασίας αναμένεται να αυξηθεί κατά τα ερχόμενα έτη. Η μέχρι τώρα εμπειρία δείχνει ότι η τεχνολογική εξέλιξη έχει δημιουργήσει νέα προϊόντα, νέες αγορές και νέες θέσεις εργασίας.
- Η τεχνολογική αλλαγή συμβάλλει στη βελτίωση της ασφάλειας στην εργασία και της ποιότητας των θέσεων εργασίας μέσω της αυτοματοποίησης των ανθυγιεινών και των ανιαρών εργασιών, καθώς και μέσω μεγαλύτερης ευελιξίας. Αυτό, όμως, επιφέρει και απώλεια θέσεων εργασίας σε ορισμένους τομείς. Γι' αυτόν τον λόγο, άνθρωποι που κινδυνεύουν να χάσουν την εργασία τους θα πρέπει να λαμβάνουν βοήθεια. Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και τα συστήματα κοινωνικής προστασίας διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη στήριξη των εργαζομένων κατά τις εκάστοτε μετακινήσεις τους και συμβάλλοντας στην κοινωνική ένταξη.
- Οι ανειδίκευτοι εργαζόμενοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη πιθανότητα απώλειας θέσεων εργασίας. Η βελτίωση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων έχει, επομένως, ιδιαίτερη σημασία προκειμένου να γίνει ευρύτερη η συμμετοχή στις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες μορφές εργασίας, καθώς και για την προώθηση μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Ωστόσο, οι δεδηλωμένοι στόχοι αφενός τής διά βίου μάθησης και αφετέρου της αναβάθμισης και του αναπροσανατολισμού των δεξιοτήτων προς το παρόν δεν επιτυγχάνονται. Οι πολιτικές για βελτίωση της ανάπτυξης των δεξιοτήτων και των ευκαιριών των εργαζομένων, οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση σε εκπαίδευση, ή έχουν περιορισμένη δυνατότητα να αναζητήσουν εκπαίδευση εκτός των ωρών εργασίας, αποκτούν όλο και πιο κρίσιμη σημασία.

- Η ρομποτοποίηση δεν αφορά κατ' ανάγκην την υποκατάσταση θέσεων εργασίας: μπορεί να σημαίνει ότι οι θέσεις εργασίας παραμένουν, αλλά υπό εντελώς διαφορετική μορφή. Έτσι καθίσταται επιτακτική η ανάγκη πληροφόρησης για την αγορά εργασίας με στιβαρά στοιχεία προκειμένου να κατανοούνται οι εξελίξεις στην κατατομή των εργασιακών καθηκόντων. Αυτό, με τη σειρά του, θα πρέπει να τροφοδοτείται στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που διαθέτουμε, ώστε να εξασφαλίζεται ότι το εργατικό δυναμικό μας διαθέτει τις κατάλληλες δεξιότητες - με ιδιαίτερη έμφαση στους εργαζομένους μικρότερης ειδίκευσης. Τα κράτη μέλη μπορεί εξάλλου να χρειαστεί να εξετάσουν το ενδεχόμενο μιας περισσότερο προορατικής και προληπτικής προσέγγισης των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας.
- Η κάθε πολιτική μπορεί προορατικά να επιδιώκει να επηρεάζει τη χρήση και την υιοθέτηση της τεχνολογίας. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν τους ανθρώπους στο αν θα δεχθούν ή θα απορρίψουν τις τεχνολογικές αλλαγές, ο αντίκτυπος και ο ρυθμός των αλλαγών ενδέχεται μάλιστα να παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία μορφών. Γι' αυτόν τον λόγο είναι αναγκαίο οι φορείς χάραξης πολιτικής να παρουσιάσουν τα απτά οφέλη των αλλαγών και να προαγάγουν ευρύτερη συζήτηση στην κοινωνία σχετικά με την ψηφιοποίηση και τη ρομποτοποίηση.
- Οι νέες μορφές απασχόλησης μπορούν να προσφέρουν οφέλη στους ατομικά ενδιαφερομένους αλλά και στην κοινωνία γενικότερα. Μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας ορισμένων ομάδων, στις οποίες συγκαταλέγονται και άνθρωποι που είναι παραδοσιακά πιο απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας και να συμβάλουν κατ' αυτόν τον τρόπο στην κοινωνική ένταξη. Μπορούν επίσης να προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία και δυνατότητες βελτίωσης της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Μπορούν επίσης να συμβάλουν στις προσπάθειες για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας.
- Παράλληλα, μπορούν εξάλλου να δημιουργήσουν προκλήσεις που αφορούν τις συνθήκες εργασίας, την επισφάλεια της εργασίας, καθώς και την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία –αλλά και την επάρκεια και τη βιωσιμότητά της– με δυνητικό αποτέλεσμα να αυξήσουν τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας.
- Τα κράτη μέλη και, κατά περίπτωση, οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να λάβουν μέτρα μεριμνώντας ότι οι εργαζόμενοι σε πλατφόρμες δεν θα περιέλθουν σε μειονεκτική θέση λόγω της φύσεως της απασχόλησής τους. Σκόπιμο είναι να επιδιώκονται δίκαιες συνθήκες εργασίας, κατάλληλες αποδοχές, οργάνωση της εργασίας και αρμόζουσα ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής για τους εργαζόμενους σε πλατφόρμες. Ενδείκνυται δε να εξετάζεται κατά περίπτωση η λήψη κανονιστικών και μη κανονιστικών μέτρων. Η μεγάλη ποικιλομορφία της εργασίας σε πλατφόρμες πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη κατά τον σχεδιασμό πολιτικών μέτρων, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ενιαία λύση για όλα τα προβλήματα. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται παραδοσιακή σχέση εργοδότη-εργαζομένου, είναι σκόπιμο να εξετασθεί το ζήτημα της εκπροσώπησης στον κοινωνικό διάλογο.

- Εφόσον απαιτείται, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε οι εργαζόμενοι να έχουν πρόσβαση σε επαρκή κοινωνική προστασία και κίνητρα για τη συμμετοχή τους στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Και πάλι, όμως, θα πρέπει να εξετασθεί η λήψη τόσο κανονιστικών όσο και μη κανονιστικών μέτρων.
- Οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν την πρόσβαση ορισμένων ειδών θέσεων εργασίας στην κοινωνική προστασία σχετίζονται με το καθεστώς αυτοαπασχόλησης ή με τη συμβατική σχέση μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πλατφόρμες διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίζουν τη σχέση εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, ενδέχεται να παραστεί ανάγκη αναπροσαρμογής των σχετικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, αν τα υφιστάμενα πλαίσια αποδειχθούν ανεπαρκή.
- Η ψευδής αυτοαπασχόληση πρέπει να αντιμετωπισθεί, εκτιμώντας αν οι εργαζόμενοι είναι πραγματικά αυτοαπασχολούμενοι ή όχι. Ενδέχεται να χρειαστεί να αναπτυχθούν ή να βελτιωθούν τρόποι παρακολούθησης των συναλλαγών που σχετίζονται με την απασχόληση, καθώς και του εισοδήματος των εργαζομένων σε πλατφόρμες και άλλων μη τυπικών εργαζομένων, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνεχής επάρκεια και βιωσιμότητα των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς και να περιορισθεί, κατά το δυνατόν, ο αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που συμβάλλουν στην κοινωνική προστασία και εκείνων που δεν συμβάλλουν.
- Ο αντίκτυπος της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στην ενταξιμότητα της αγοράς εργασίας είναι θέμα που μπορεί να απαιτεί μελέτη από διάφορες οπτικές γωνίες: κάποιες δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ) χρησιμοποιούν ήδη την εκμάθηση μηχανής για να βοηθήσει στην αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας· ορισμένες πλατφόρμες χρησιμοποιούν αξιολογήσεις και αλγορίθμους (ενδεχομένως με ενσωματωμένη υποκειμενικότητα) για την κατανομή της εργασίας. Οι εξελίξεις αυτές ενδέχεται να εγείρουν ζητήματα που αφορούν, για παράδειγμα, την ιδιωτικότητα ή την εφαρμογή διακρίσεων.
- Ομοίως, η αυξανόμενη χρήση αυτομάτων ρομπότ σε τομείς όπως η υγεία και η περίθαλψη χρειάζεται στιβαρή διακυβέρνηση για τη διαχείριση των κινδύνων και την ασφάλεια όσων εργάζονται και έχουν αλληλεπίδραση με τα αυτόματα ρομπότ.
- Ο δυνητικός διασυνοριακός χαρακτήρας της εργασίας σε πλατφόρμες καθιστά σημαντική τη συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ. Θα μπορούσε δε να φανεί χρήσιμη σε διάφορους τομείς, όπως, για παράδειγμα, τη δυνατότητα διασυνοριακής μεταφοράς των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και τους κανόνες σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία. Η συνεργασία με πλατφόρμες που εδρεύουν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί επίσης σημαντική πτυχή προς εξέταση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανταλλάσσουν εμπειρίες και ορθές πρακτικές.

- Ο σχεδιασμός του εκάστοτε κατάλληλου πολιτικού μέτρου πρέπει να υποστηρίζεται από ικανά τεκμήρια, συγκρίσιμα και συνεπή δεδομένα, ιδίως μάλιστα όσον αφορά την εργασία σε πλατφόρμες. Οι κοινωνικοί εταίροι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στον σχεδιασμό και την παρακολούθηση του εκάστοτε κατάλληλου πολιτικού μέτρου.
-